

Etkinlik-2

KOŞUK

Bulnar mini öles köz
Kara mengiz kızıl yüz
Andın tamar tükel tuz
Bulnap yana ol kaçar

Avlap meni koymangız
Ayık ayıp kaymangız
Akar közüm uş tengiz
Teğre yöre kuş uçar

Günümüz Türkçesiyle

(O) baygın göz(ler) beni avlıyor (ve üzerinde)
Kara benler (bulunan o) pembe yüz (beni tutsak ediyor)
(Bütün güzellikler) ondan damlıyor (sanki)
(Beni) tutsak ediyor, sonra da kaçıp gidiyor

Beni avlayıp bırakmayın (ne olur)
Söz verip sözünüzden caymayın
Gözlerim(den) deniz gibi (yaşlar) akıyor işte
(Öyle ki akan gözyaşlarımın) çevresinde kuşlar uçuşuyor

Koşuk ve koşma metinlerinin benzeyen özelliklerini yazınız.

I	Nazım birimlerinin dörtlülük olması
II	Dillerinin yalın olması
III	Bir enstrümanla icra edilmesi
IV	Hece ölçüsü ile söylenmeleri
V	Aşk temasını işlemeleri

KOŞMA

Ala gözlüm, ben bu elden gidersem
Zülfü perişanım kal melil melil
Kerem et aklından çıkarma beni
Ağla göz yaşını sil melil melil

Yeğün ey sevdiğim sen seni gözet
Karayı bağla da beyazı çöz at
Doldur ve badeyi bir daha uzat
Ayrılık şerbetin ver melil melil

Elvan çiçeklerden sokma başına
Kudret kalemini çekme kaşına
Beni unutursan doyma yaşına
Gez benim aşkımla yâr melil melil

Karac'oğlan der ki ölüp ölünce
Ben de güzel sevdim kendi halımca
Varıp gurbet ile vâsıl olunca
Dostlardan haberim al melil melil

Koşuk ve koşma metinlerinin ayrılan özelliklerini yazınız.

I	Koşmanın söyleyeninin belli olması
II	Koşmanın ilk dörtlülüğünün farklı uyaklanması
III	Farklı dönemlerde söylenmeleri
IV	Koşuğun 7'li, koşmanın 11'li olması
V	Koşuğa kopuzun, koşmaya sazın eşlik etmesi

Etkinlik-1

Aşağıdaki özellikler hangi nazım biçimiyle ilgili ise bu nazım biçimini özelliğin başına yazınız.

Rubai	İran (Fars) edebiyatından alınan ve tek dörtlükten oluşan bir nazım biçimidir.
Tuyuğ	Türk şairlerinin divan edebiyatına kazandırdığı tek dörtlükten oluşan nazım biçimidir.
Murabba	En az üç, en fazla yedi bentten (dörtlükten) oluşur.
Şarki	Murabbanın bestelenmek amacıyla yazılmış biçimidir.
Terkibibent	"aa xa xa xa xa bb - cc xc xc xc dd ..." biçiminde uyaklanır.
Terciibent	Vasıta beyti her bendin sonunda tekrarlanır.
Tuyuğ	Nesimi ve Kadı Burhaneddin'in meşhur olduğu nazım biçimidir.
Terkibibent	Kanuni Mersiyesi'nin yazıldığı nazım biçimidir.
Terciibent	Allah'ın gücü, evrenin sonsuzluğu, doğanın ve yaşamın karşıtlıkları gibi metafizik ağırlıklı konular işlenir.
Rubai	Yahya Kemal Beyatlı, Arif Nihat Asya'nın meşhur olduğu nazım biçimidir.

Aşağıdaki yargılar, doğru ise başına "D", yanlış ise "Y" yazınız.

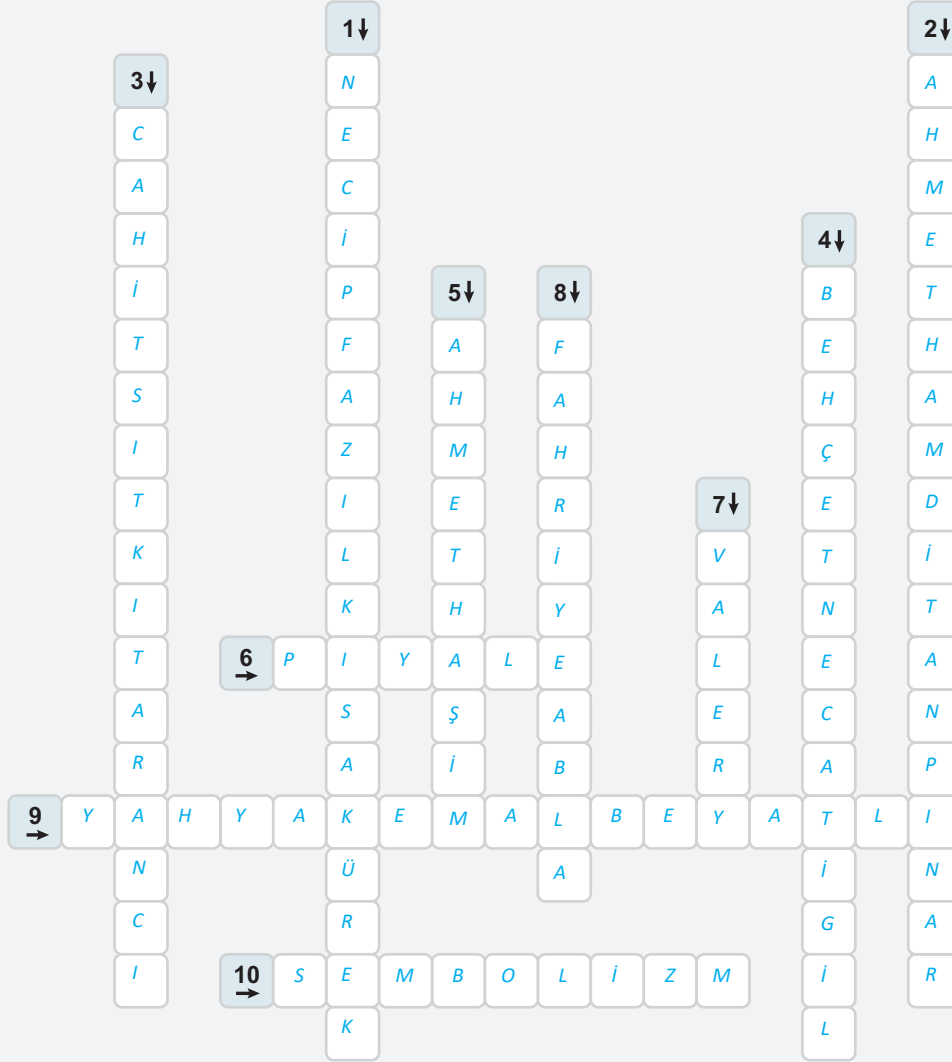
Tuyuğlar, "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" kalıbıyla yazılır.	D
Şarkılardaki bentler, "hane" bölümü ve "vasıta" beytinden oluşur.	Y
Murabbanın uyak düzeni, "aaaa/bbba/ccca..." biçimindedir.	D
Kadı Burhaneddin ve Nesimi rubainin ustalarıdır.	Y
Sıhamı Kaza, Nefi'ye ait bir eserdir.	D

Aşağıdaki eserlerin numaralarını ait olduğu sanatçısının yanına yazınız.

1. Hüsn ü Aşk	6. Harname	Şeyhi	6	Gülşehri	7
2. Hayriyye	7. Mantık'ı't-Tayr	Fuzuli	4	Süleyman Çelebi	5
3. Kanuni Mersiyesi	8. Muhakemetü'l-Lügateyn	Ahmedi	9	Baki	3
4. Leyla vü Mecnun	9. İskendername	Âşık Paşa	10	Nabi	2
5. Vesûletü'n-Necat	10. Garipname	Şeyh Galip	1	Ali Şir Nevai	8

Etkinlik-2

1. *Kaldırımlar* şiiri ile tanınan sanatçı.

2. Eserlerinde Doğu - Batı çatışması, "rüya" ve "zaman" kavramları, "geçmişe özlem", "mimarî" ve "musikiyi" öne çıkaran sanatçı.

3. *Otuz Beş Yaş* şiirinin sanatçısı.

4. "Evler Şairi" olarak bilinen sanatçı.

5. Sembolizmin en önemli temsilcisi.

6. Ahmet Haşim'in şiir kitabı.

7. Saf şiir anlayışının Batı'daki en önemli temsilcisi.

8. Ahmet Muhip Dıranas'ın en tanınan şiiri.

9. "Artık demir almak günü gelmişse zamandan / Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan." dizelerinin sahibi.

10. Saf şiir anlayışının etkilendiği Batı edebiyatı akımı.

Etkinlik-1

Aşağıdaki tabloda numaralanmış deyimlerin numaralarını ifade ettiği anlamı önüne yazınız.

1	Ağzı kulaklarına varmak	12	Birinin yararına göre eylemde bulunmak, istemese de birinin işine yarayacak biçimde hareket etmek
2	Kabak tadı vermek	18	İstenen işi yapmamak için birtakım bahaneler, sebepler ileri sürmek, güçlük çıkarmak, engeller göstermek
3	Ettiğini bulmak	20	"değişmez, kesin, başka yolu yok" anlamında kullanılan bir söz
4	Fol yok yumurta yok	9	Bir işin hiç emek harcamadan olması, kendiliğinden hazır olup ayağına gelmesi
5	Balık kavağa (kurbağa ağaca) çıkınca	14	Hedefe isabet ettirememek, vuramamak
6	Mırın kırın etmek	17	Çok sık, düşünce ya da konu değiştirmek
7	Canı burnuna gelmek	15	Duygulanmak, etkilenmek, dokunmak
8	Dilinde tüy bitmek	5	Olmayacak şeyler olursa
9	Armut piş, ağzıma düş.	3	Yaptığı bir kötülüğün cezasını görmek
10	Oldu bittiye getirmek	1	Çok sevinmek, sevindiği her hâlden belli olmak
11	Çam devirmek	6	Bir isteği yerine getirmemek için çeşitli bahaneler ileri sürüp nazlanmak
12	Ekmeğine yağ sürmek	19	Neye uğradığını anlayamayacak kadar kötü duruma düşmek
13	Başını taşa vurmak	4	Ortada (bir konu ile ilgili) hiçbir belirti olmadığı hâlde varmış gibi bir kuşkuya düşmek
14	Iska geçmek	8	Sık sık söylemekten bıkmak, usanmak
15	İçine işlemek	7	Bir şey yaparken çok zorluk çekmek, bunalmak
16	Nabza göre şerbet vermek	2	Bıktırmak, usanç vermek, tatsız olmaya başlamak
17	Daldan dala konmak	11	Farkında olmadan karşısındakini kırarak ya da kötü bir sonuca yol açacak söz söylemek, davranışta bulunmak
18	İpe un sermek	13	Bir fırsatı kaçırdı ya da başarısızlığa uğrayınca çok üzülme
19	Cin çarpmışa dönmek	10	Emrivaki yapmak, geri dönülmesi güç ve imkânsız bir durum oluşturmak
20	Lâmı cimi yok	16	Birinin hoşuna gidecek, eğilimlerine cevap verecek biçimde davranmak

Aşağıdaki deyimleri cümle içinde kullanınız.

Deyim	Cümle
1. Oluruna bırakmak:	<i>Bu işi artık oluruna bıraktık.</i>
2. Ön ayak olmak:	<i>Ön ayak olalım da biraz çalışsınlar.</i>
3. Pabucu dama atılmak:	<i>Kardeşi doğunca pabucu dama atıldı.</i>
4. Sağlam kazığa bağlamak:	<i>O, işini her zaman sağlam kazığa bağlar.</i>
5. Şeytan kulağına kurşun:	<i>Şeytan kulağına kurşun, hiçbirimiz hasta olmadık.</i>

Sıfat (Ön ad)

- Adların önüne gelerek onları niteleyen ya da belirten sözcüklere sıfat (ön ad) denir.
- Tanımdan da anlaşıldığı gibi sıfatlar niteleme ve belirtme sıfatları olmak üzere ikiye ayrılır:

Niteleme Sıfatı

- Kavramları ve varlıkları durum, biçim, renk bakımından niteleyen sıfatlardır. Niteleme sıfatını alan ad "Nasıl?" sorusuna cevap verir. Niteleme sıfatları, adların kalıcı özelliklerini gösterir.
- Temiz** öğrenci, **siyah** kalem, **kırmızı** araba, **kare** silgi, **sarımsık** yaprak, **uzun** çocuk, **akıllı** tahta...
- Yukarıda verilen örneklerde "temiz, siyah, kırmızı, kare, sarımsık, uzun, akıllı" sözcükleri niteleme sıfatlarıdır. Niteledikleri sözcüklere "Nasıl?" sorusu sorularak cevap alınabilmektedir.

Belirtme Sıfatları

- Belirtme sıfatları; adların önünde kullanılarak adları sayı, işaret, soru ve belgisizlik durumlarıyla belirtir. Belirtme sıfatları, kendi içerisinde dört başlıkta incelenmektedir.

Sayı Sıfatı

- Adları sayı yönünden belirten sıfatlardır. Sayı sıfatları da kendi içerisinde 4 başlıkta incelenir:

Asıl Sayı Sıfatı:

- Adların sayısını belirten sıfatlardır.
- Adlara sorulan "Kaç?" sorusuna cevap verir.

Örneğin

İki gün sonra geleceğini söyledi.

Beş haftalık yoğun bir çalışmamız var.

Sıra Sayı Sıfatı:

- Belirttiği kavramın ve varlığın sırasını bildirir.
- Adlara sorulan "Kaçıncı?" sorusuna cevap verir. Sıra sayı sıfatı "-ncı, -nci, -ncu, -ncü" ekleriyle yapılır.

Örneğin

Ozan'a yeni aldığımız ev **ikinci** katta.

Uygar, sınıfta **üçüncü** sırada oturuyor.

Önemli

"İlk, son, sonuncu, ortanca" sözcükleri de sıra sayı anlamı verir.

"**Ortanca** erkek kardeşimle aynı yöntemi benimsemiş olması beni tedirgin ediyor."

(Adalet Ağaoğlu)

Üleştirme Sıfatı:

- Belirttiği ada paylaşma, bölüşme anlamı katan sıfattır.
- "Kaçar?" sorusuna cevap verir. "-ar, -er, -şar, -şer" ekleriyle yapılır.

Örneğin

Bu sınavda sıfat ve zarf konusundan **üçer** soru çıkacak.

Kahvaltıda **ikişer** tost yedik, daha da doymadık.

Kesir Sayı Sıfatı:

- Belirttiği adın oranını ve bütünün bir parçasını gösteren sıfattır.

Örneğin

Bu denemede okul, **yüzde seksen** başarı gösterdi.

Mirastan bana **yüzde kırk** hisse düştü.

Önemli

"Yarım, buçuk, çeyrek" gibi sözcükler de kesir sayı sıfatı olarak kullanılır.

Akşam yemeğinde neredeyse yarım ekmek yedim.

Topluluk Sayı Sıfatı:

Birbirinin aynı fakat birden fazla varlığı tanımlamak için kullanılan bir sayı sıfatıdır. Rakamların sonuna "-iz" ekinin getirilmesiyle oluşur.

Örneğin

Uzun bir tedaviden sonra **üçüz** bebeği oldu.

İkiz Kuleler, 11 Eylül 2001 tarihinde saldırıya uğramıştı.

- Bu zamirler de adların aldığı eklerin hepsini alır:
- “bunu, şuna, onda, buradan, şuranın, ötekiler, beriki-dir...”

Örneğin

Buraların havası, suyu çok güzelmiş!

Şu masa, **orada** dursun; **ötekini buraya** getirin.

Onları güzelce toplayıp çöpe atar mısın?

Öyleleriyle konuşulmayacağını anladı en sonunda.

Önemli

Kişî zamiri olan “o” ile işaret zamiri olan “o” birbiriyle karıştırılmamalıdır. “O”; insan yerine kullanılırsa **kişî zamiri**, insan dışındaki varlıkları karşılayacak şekilde kullanılırsa **işaret zamiri** olur.

O, sabah erkenden kütüphaneye gitti. (kişî zamiri)

O, tatil köyünün en iri kedisiydi. (işaret zamiri)

Belgisiz Zamir

- Hangi adın yerini tuttuğu apaçık belli olmayan zamirlere belgisiz zamir denir.
- Belgisiz zamirler şunlardır: **biri, birkaçı, hepsi, çoğu, azı, herkes, bazıları, bazıları, hepimiz, tümü, bütünü, bir kısmı, kimi, her biri, başkası, kimisi, kimse, hiçbir, herhangi biri, başkası, başkaları, kimse, falan, şey...**

Örneğin

Hiçbiri, bu maçta kötü oynamadı.

Başkaları ne der, beni ilgilendirmez.

Hiç **kimse**, ona çalışmadı diyemez.

Kimi dinlemek istersiniz?

Önemli

“-i” iyelik eki alan zamirlerde bu ek düştüğünde bu sözcükler, belgisiz sıfat olur.

- Bu işi, **herhangi biri** yapabilir. (belgisiz zamir)
- Bu işi, **herhangi bir** işçi yapabilir. (belgisiz sıfat)
- **Bazısı**, film seyretmeyi sevmez. (belgisiz zamir)
- Bazı** insan, film seyretmeyi sevmez. (belgisiz sıfat)

Çıkış Soru 1

Meslek gruplarının bazıları üyelerinin davranışlarından I
sorumlu tutulur. Anneliğin de kimi açılardan bir meslek grubu
sayılmasına rağmen onlardan birinin kötü davranışı diğerlerine II III
duyulan saygıyı pek etkilemez. Ancak iyi örgütlenmiş meslek
gruplarının üyeleri, insanların gözünde birbirleriyle IV
özdeşleşmiştir ki mesleği icra eden birinin tutumu tüm V
meslektaşların itibarını etkiler.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi zamir değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

(2019 TYT)

I, II ve IV. sözcükler belgisiz zamir, III. işaret zamiri, V. ise (tüm) belgisiz sıfattır.

Cevap E

Soru Zamiri

- Soru yoluyla adların yerini tutan zamirlere soru zamiri denir.
- Soru zamirleri şunlardır: **ne, neyi, neye, neyde, neyden, nedir; nere, nereyi, neresi, nereye, nerede, nereden; kim, kimi, kime, kimde, kimden, kimin, kimdir; hangisi, hanginiz, hangimiz, hangileri; kaç, kaçınız, kaçımız; ne kadar, ne kadara, ne kadardan...**

Örneğin

Kardeşin, **neyden** hoşlanıyormuş?

Bu kadar meyveyi **nereden** almış?

Hanginiz çizdi, bu güzel resmi?

Öğrencilerden **kaçı** gelecek fuara?

Önemli

Soru sözcükleri, karşımıza farklı türlerde çıkabilir:

- Doğum gününde sana **ne** almış? (soru zamiri)
- Arkadaşın **ne** işle uğraşıyor? (soru sıfatı)
- Ne** gülüp duruyorsunuz öyle? (soru zarfı)
- Yaramazlık yapanlar **hangileriydi**? (soru zamiri)
- Hangi** öğrenci en yüksek puanı aldı? (soru sıfatı)

Fiil (Eylem)

Varlıkların bir zaman ve mekân kapsamı dâhilinde bulundukları her türlü hareket-durum, oluş ve kılış bildiren sözcüklere fiil (eylem) denir.

Örneğin

git-, dur-, bayatla-, al- ver-, yeşer- ...

Fiiller karşıladıkları anlamlara göre üçe ayrılır:**İş - Kılış Fiilleri**

İş-kılış fiilleri, bir işi veya hareketi anlatan eylemlerdir. Bu tür eylemlerde özne, işi gerçekleştiren bir nesne de bu işten etkilenir.

- sil-, anlat-, temizle-, kaldır-, çal-, aç-, yut-, dinle-, sür-, gör-, bul-, kes-, sev-, kaz-...

Örneğin

Uygar, elindeki uçağı denize doğru **fırlattı**.

Cümlesindeki "fırlatmak" sözcüğü, bir iş-kılış fiilidir. "fırlatmak" eylemi, Uygar'ın (öznenin) etkisiyle bir uçağın (nesnenin) üzerinde gerçekleşmiştir.

Önemli

Bu fiiller, nesne alabildikleri için geçişli fiil olarak kabul edilir. Bu nedenle iş-kılış fiillerinin başına "onu" sözcüğü eklediğimizde anlamlı bir ifade oluşur ve "neyi, kimi, nereyi" sorularına cevap verir.

Oluş Fiilleri

Oluş fiilleri, bir varlıkta kendiliğinden meydana gelen değişikliği anlatan fiillerdir. Bu değişiklik, herhangi bir etki veya istemle gerçekleşmez. Oluş eylemi, nesnenin üzerindeki değişimin istem dışı olduğunu ifade eder.

- sarar-, küflen-, kızar-, paslan-, uza-, acık-, çürü-, yeşer-, hastalan-, körel-, piş-, soğu-...

Örneğin

Ozan, iki yıl içinde çok hızlı **uzadı**.

Bu cümledeki "uzamak" eylemi oluş fiilidir. Çünkü "uzamak" eylemini gerçekleştiren bir özne yoktur; bu fiil istem dışı, kendiliğinden zaman içinde gerçekleşmiştir.

Önemli

Bu eylemler, nesne alamadıkları için geçişsizlerdir. İş-kılış fiilinden farklı olarak "onu" sözcüğü başına getiremezsiniz, dolayısıyla "neyi, kimi, nereyi" sorularına cevap vermezler.

Durum Fiilleri

Öznenin içinde bulunduğu durumu anlatan fiillerdir. Eylem öznenin kendi iradesi ile gerçekleşmiştir ancak yapılan işten etkilenen herhangi bir nesne yoktur, nesneye ihtiyaç duyulmaz.

- dinlen-, otur-, sus-, gül-, ağla-, uzan-, gel-, koş-, bak-, yüz-, kork-, dur-, bulun-...

Örneğin

Eve gelen ufak çocuk, akşama kadar **uyudu**.

"uyumak" eylemi, çocuğun içinde bulunduğu durumu ifade etmektedir. Bu eylem, çocuğun kendi iradesiyle gerçekleşmiştir ancak "uyumak" eyleminden etkilenen herhangi bir nesne bulunmamaktadır. "Uyumak" eylemini gerçekleştirmek için herhangi bir nesneye ihtiyaç duyulmamaktadır.

Önemli

Bu eylemler, nesne alamadıkları için geçişsiz fiillerdir; "neyi, kimi, nereyi" sorularına cevap veremezler; başına "onu" sözcüğü getirildiğinde anlamsız olur.

Örnek 1

Aşağıdaki dizelerin hangisinde hem kılış hem de oluş fiilleri kullanılmıştır?

- Bir deli sevinç, çocuk sevinci
Ötüyör dallarında, gel güzel sevinç
- Aşk mı çoktan yitirmiş o suyu
Besbelli kurumuş bende o kaynak
- Demirden döşeği taştan sedirler
Yatak diken diken yastık batıyor
- Çil basmış yüzünde, gözleri ağulu
On sekizinde kamyon şoförü
- Rakkastır kalbimiz bir gelir bir gider
Hazırlarımız gece yarısı uyanan

"yitirmiş" iş-kılış, "kurumuş" oluş fiilidir.

Cevap B

Ek-fiil (Ek-eylem)

Ad ya da ad soylu sözcüklere gelerek onları yüklem yapan ve basit zamanlı fiillere gelerek onları birleşik zamanlı kip hâline getiren eklerle "ek-fiil" denir. Asıl ek-fiil eki "-i(mek)" olsa da günümüzde "i-di, i-miş, i-se" şeklinde kullanılır. Ayrıca sadece adlara gelen geniş zaman ek-fiilleri de vardır: "-m, -sin, -dir, -iz, -sınız, -dirler"

Ek-fiillerin iki farklı görevi vardır:

Ad ve Ad Soylu Sözcükleri Yüklem Yapmak:

Normal şartlarda yüklem olamayacak ad soylu sözcüklere gelerek yargı bildirip onların yüklem olmasını sağlar.

- Çok çalışkan-**sa** bu işi ona verelim.
- Yeni aldığı koltuk takımı güzel-**miş**.
- Bu yılki yaşadığımız, en güzel yaz-**dı**.
- Buranın havası her zaman serin-**dir**.
- Bu konularda inanılmaz derecede korkusuz-**um**.

Basit Zamanlı Fiilleri Birleşik Zamanlı Yapmak:

Sadece tek bir kip alan fiiller basit zamanlı olarak ifade edilir. Bir kip ve ek-eylem almış fiiller ise birleşik zamanlı fiiller olarak adlandırılır. Ancak tek bir kip alabilen fiiller, ikinci anlamını ek-fiil yardımıyla alır.

- Seni buradan akşama doğru al-acak-**mış**.
- Sınavdan iyi puan gel-ir-**se** ona istediğini alırım.
- Her akşam ara vermeden bir saat koş-uyor-**du**.

Önemli

"-dir" ek-fiili eyleme de gelir ancak birleşik zamanlı eylem yapmaz. Cümleye olasılık ya da kesinlik anlamı katar.

- Gençler, sınav bitmiş-**tir**, çıkabilirsiniz. (kesinlik)
- O şimdi İzmir'e varmış-**tır**. (olasılık)

Örnek 2

Ey bizim sabır yüzlü toprağımızın kutsal ağacı
Sen bize hayatsın umutsun mezarlar kadar
Bizi tutan bir şey varsa dirilten o sensin
Üzerinde uyuduğumuz yavru kuşların tüy renkli sıcaklığı

Bu dizelerde ek-fiil almış kaç sözcük vardır?

- A) 2 B) 3 C) 4 D) 5 E) 6

"hayatsın, umutsun, varsa, sensin" sözcüklerinde ek-fiil vardır.

Cevap C

Birleşik Zamanlı Fiiller**Hikâye (Öyküleme) Birleşik Zaman: "idi"**

- al-mış-**tı**, al-dı-y-**dı**, al-ıyor-**du**, al-ır-**dı** (al-maz-**dı**), al-acak-**tı**
- al-malı-y-**dı**, al-sa-y-**dı**, al-a-y-**dı**, emir yok

Rivayet (Söylenti) Birleşik Zaman: "imiş"

- al-mış-**mış**, görülen geçmiş zaman yok, al-ıyor-**muş**, al-ır-**miş** (al-maz-**miş**), al-acak-**miş**
- al-malı-y-**miş**, al-sa-y-**miş**, al-a-y-**miş**, emir yok

Şart (Koşul) Birleşik Zaman: "ise"

- al-mış-**sa**, al-dı-y-**sa**, al-ıyor-**sa**, al-ır-**sa** (al-maz-**sa**), al-acak-**sa**
- al-malı-y-**sa**, gerisi yok

Bir Adım İleri**Katmerli Birleşik Zamanlı Eylem**

Basit zamanlı bir eylemle ek-eylemin iki zamanının birlikte kullanılması: Gelir idiysem (gel-ir-di-y-se-m), geliyor idiysem (gel-iyor-du-y-sa-m), gelmiş idiysem (gel-miş-ti-y-se-m) vb. Katmerli birleşik zamanın kullanılışı yaygın değildir.

Fiillerde Yapı

Fiiller basit, türemiş ve birleşik olmak üzere üçe ayrılır:

Basit Fiiller

Herhangi bir yapım eki almamış eylemler bu gruba girer.

- gel-iyor-du, al-acak-mış

Türemiş Fiiller

Yapım eki alarak bir başka eylemden ya da bir addan türemiş sözcüklerdir

- yaş-a-, tuz-la-, al-dir-, gül-üş-, uza-t-...

Birleşik Fiiller

En az iki sözcüğün birleşmesiyle oluşmuş fiillerdir. Bitişik ya da ayrı yazılabilirler. Kendi içinde üçe ayrılırlar:

Namık Kemal (1840 - 1888)

- Vatan şairi ünvanıyla anılmıştır.
- Toplumcu bir sanat çizgisindedir.
- Vatan, millet, özgürlük sözcüklerini edebiyatta ilk kullanan kişidir.
- Tiyatroları oldukça ses getirmiştir.
- Tiyatroyu bir eğlence ve halkı bilinçlendirme aracı olarak görmüştür.
- Romantizmin etkisindedir.
- *Hürriyet Kasidesi* ve *Vaveyla* şiirleri önemlidir.

Eserleri:

- İlk tarihî romanımız: *Cezmi*
- İlk edebî romanımız: *İntibah*
- Sahnelenen İlk Tiyatro Eserimiz: *Vatan yahut Silistre*
- Tiyatroları: *Zavallı Çocuk*, *Gülnihal*, *Kara Bela*, *Celalettin Harzemşah*, *Akif Bey*
- Eleştiri eserleri: *Renan Müdafanamesi*, *Tahrib-i Harabat* (Ziya Paşa'ya karşı), *İrfan Paşa'ya Mektup*, *Takip*
- Diğer eserleri: *Kaniye*, *Silistre Muhasarası*, *Osmanlı Tarihi*, *Büyük İslam Tarihi*, *Evrakı Perişan*

Örnek 2

Vaveyla

Git vatan! Kabe'de siyaha bürün
Bir kolun Ravza-i Nebi'ye uzat
Birini Kerbela'da Meşhed'e at
Kainatta o hey'etninle görün!

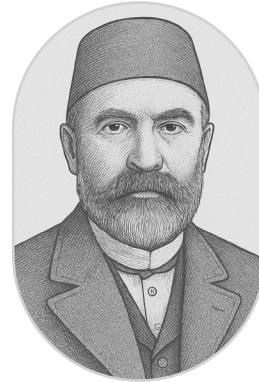
Bu dizeler, biçim ve içerik özellikleri dikkate alındığında aşağıdaki sanatçılardan hangisine ait olduğu söylenebilir?

- A) Namık Kemal B) Şinasi C) Ziya Paşa
D) Muallim Naci E) Recaizade Mahmut Ekrem

Vaveyla şiiri, Namık Kemal'e aittir. Ayrıca şiirde "vatan, hak" gibi kavramlar geçiyor. Bu kavramlar da bizi Namık Kemal'e ulaştırır.

Cevap A

Ziya Paşa (1825 - 1880)

- İlk şiir antolojisi sayılan, divan şiirini öven ve halk şiirini yeren *Harabat* adlı eserini yazmıştır.
- Halk şiirinin ve dilinin gerçek edebiyatımız olduğunu belirten *Şiir ve İnşa* adlı makalesini yazmasına rağmen kendisi böyle davranmamıştır.
- Biçimce eski, içerikçe yeni olmaya gayret göstermiştir.
- Terkihibent ve terciibentleri meşhurdur.
- Birçok dizesi, halk arasında atasözü gibi kullanılmıştır.
- **Eserleri:** *Zafername*, *Harabat*, *Eş'ar-ı Ziya*, *Defter-i Amal*, *Terkib-i Bent*, *Terci-i Bent*

Örnek 3

Hürriyet gazetesinde çıkan *Şiir ve İnşa* makalesinde halk edebiyatını ve dilini savunmuş, gerçek şiirimizin halk şiiri olduğunu belirtmiştir. Bir süre sonra hazırladığı *Harabat* adlı antolojide divan şiirini yücelterek halk şiirini kötülemiş ve halk ozanlarının şiirlerini "eşek anırması" olarak nitelemiştir. Hece ölçüsüyle yazdığı birkaç türküsü dışında bütün şiirlerini aruz ölçüsüyle yazmıştır. Türk edebiyatında terciibent ve terkihibent türlerinin en önemli şairlerindendir.

Bu parçada söz edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ziya Paşa B) Namık Kemal
C) Şinasi D) Recaizade Mahmut Ekrem
E) Abdülhak Hamit Tarhan

Bu parçada söz edilen Şiir ve İnşa, Harabat adlı eserler Ziya Paşa'ya aittir

Cevap A

Halide Edip Adivar (1884 – 1964)

- Roman, hikâye ve anı türlerinde eserler vermiştir.
- Tekniği zayıf olmakla beraber betimleme ve çözümlemeleri güçlü romanlarıyla tanınmıştır.
- Süssüz, kısa cümleli romanlarında güçlü kişilikli kadın kahramanlar ön plandadır.
- Aşk ve kadın psikolojisini işlediği ilk romanlarından (*Handan*, *Seviye Talip*...) sonra Türkçülük hareketinin ve Millî Mücadele'nin etkisiyle toplumsal konulara yönelmiştir.
- Kurtuluş Savaşı sürecini anlattığı *Ateşten Gömlek*, *Vurun Kahpeye* gibi romanlarıyla sevilmiştir. *Ateşten Gömlek*, Türk edebiyatında Kurtuluş Savaşı'nı işleyen ilk romandır.
- *Sinekli Bakkal*'dan sonraki romanlarında sosyal çevre betimlemelerine büyük önem vermiştir.
- Realizmden etkilenmiştir.

Eserleri:

- **Roman:** *Seviye Talip*, *Handan*, *Son Eseri*, *Yeni Turan*, *Ateşten Gömlek*, *Kalp Ağrısı*, *Vurun Kahpeye*, *Sinekli Bakkal*, *Tatarcık*, *Yol Palas Cinayeti*...
- **Hikâye:** *Dağa Çıkan Kurt*, *Harap Mabedler*, *İzmir'den Bursa'ya*, *Kubbede Kalan Hoş Seda*
- **Anı:** *Türkün Ateşle İmtihanı*, *Mor Salkımlı Ev*
- **Tiyatro:** *Kenan Çobanları*, *Maske ve Ruh*

Örnek 2

- Ateşten Gömlek*
- Sinekli Bakkal*
- Mor Salkımlı Ev*
- Vurun Kahpeye*
- Seviye Talip*

Halide Edip Adivar'ın numaralanmış eserlerinden hangisi farklı türdedir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Mor Salkımlı Ev anı türünde yazılmış, diğerleri ise roman türündedir.

Cevap C

Refik Halit Karay (1888 – 1966)

- Deneme, fıkra, mizah, hiciv, roman ve hikâye türlerinde eserler vermiştir.
- Türkçeyi büyük bir ustalıkla kullanmıştır.
- Beyrut ve Halep'te 15 yıl sürgün hayatı yaşamıştır.
- Sürgün hayatında tanıdığı Anadolu'yu ve Anadolu dışındaki yerleri anlatmıştır.
- Betimleme ve çözümlemeler bakımından zengin, sanatlı bir anlatımı vardır.
- Türk edebiyatında bir yazarın Anadolu'yu yakından tanıyarak, içinde bulunarak Anadolu'yu anlattığı ilk hikâyeler olan *Memleket Hikayeleri* ile tanındı.
- Memleket edebiyatının asıl temsilcisidir.
- Aydede adlı mizah dergisini çıkarmıştır.
- "Kirpi" takma adıyla mizahi hicivler yazmıştır.
- Realizmden etkilenmiştir.

Eserleri:

- **Roman:** *Yezidin Kızı*, *Sürgün*, *Bugünün Saraylısı*, *Kadınlar Tekkesi*, *Yeraltında Dünya Var*, *İstanbul'un İçyüzü*, *Çete*, *Nilgün*
- **Hikâye:** *Memleket Hikâyeleri*, *Gurbet Hikâyeleri*
- **Mizah:** *Kirpinin Dedikleri*

Örnek 3

Millî Edebiyat Dönemi sanatçılarından Refik Halit Karay, yazarlığa mizah öyküleriyle başladı. 1919'dan başlayarak Türk öykücülüğüne yeni bir sayfa açtı. Sürgün olarak gittiği Anadolu'dan çeşitli kesimlerden insanları canlandırdığı ---- adlı hikâye türündeki eserini 1919'da yayımladı. Bu kitapla o güne kadar konuları İstanbul'la sınırlı olan öykücülüğü Anadolu'ya taşıdı.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdaki eserlerden hangisi getirilmelidir?

- A) *Memleket Hikâyeleri* B) *Gurbet Hikâyeleri*
C) *Kirpinin Dedikleri* D) *Bugünün Saraylısı*
E) *Sürgün*

Refik Halit Karay'ın hikâye türünde iki eseri vardır. Buraya da hikâyede Anadolu'dan çeşitli kesitleri anlattığına göre Memleket Hikâyeleri getirilmelidir

Cevap A

Tanıtım

Tema: **Sözün Ezgisi**

Konu: **Ad ve Ad Tamlaması**

Alt Konu: **İsmiın Çeşitleri – Varlıklara Verilişlerine, Varlıkların Sayılarına, Varlıkların Oluşlarına Göre İsimler – Belirtisiz İsim Tamlaması, Belirtili İsim Tamlaması, Zincirleme İsim Tamlaması**

Temanın Amacı: İsimleri diğer sözcük türlerinden ayırt etmek, tamlamaları hem kendi içinde hem de sıfat tamlamasından ayırt etmek

Anahtar Kavramlar: Özel, cins, somut, soyut, tekil, çoğul adlar, topluluk adları; belirtisiz, belirtili ve zincirleme isim tamlamaları

Köprü Kurma

Tanımlama ve İletişim: İsimler; insanlar, yerler, nesneler ve kavramlar hakkında bilgi verir. Günlük yaşamda birini tanıtırken ya da bir nesneyi tanımlarken kullandığımız isimler, etkili iletişimin temelini oluşturur.

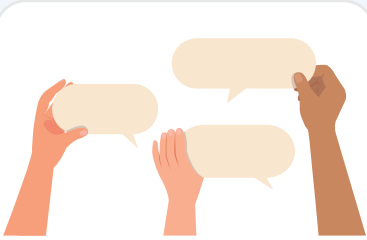
İsim Tamlamaları: İsim tamlamaları, bir isimle ona ait olan başka bir ismi birleştirerek daha ayrıntılı bilgi sağlar. Örneğin "spor ayakkabısı" ifadesi, "ayakkabı" sözcüğünü özellikli bir hâle getirir.

Sosyal Etkileşim: İnsanlar arasındaki ilişkilerde isimlerin kullanımı büyük önem taşır. İnsanları isimleriyle anmak, onlara saygı göstermek ve sosyal bağlılık yaratmak için gereklidir.

Kültürel Bağlam: İsimler ve isim tamlamaları, bir kültürel kimliğin ifadesidir. Farklı dillerde ve kültürlerde isimlerin anlamları, gelenekleri ve tarihleri, kültürel değerlerin aktarımında önemli rol oynar.

Rekabet ve Tüketim: Özellikle ticaret ve reklamcılık alanında markalar, ürünleri ile ilgili isimler ve isim tamlamaları kullanarak pazarlama stratejilerini güçlendirirler. Tüketicinin dikkatini çekmek için etkileyici isimler seçilir.

Eğitim ve Öğretim: İsimler ve isim tamlamaları, dil öğreniminde önemli bir yer tutar. Çocuklar ve dil öğrenenler, nesneleri tanımak ve anlamak için isimleri öğrenirler.

Tanıtım

Tema: **Nesillerin Mirası**

Konu: **Sözcükte Anlam**

Alt Konu: **Sözcükte Anlam Çeşitleri, Sözcükler Arası Anlam İlişkileri, İkileme, Deyim, Atasözü, Özdeyiş**

Temanın Amacı: Sözcüklerin, sözcük gruplarının anlamlarını bilip yazılı ve sözlü ifadede onları doğru kullanmak, deyimleri ve atasözlerini günlük yaşama taşıyarak anlatımı etkili kılmak

Anahtar Kavramlar: Temel, yan, mecaz anlam, eş anlamlılık, sesteşlik, zıt anlamlılık, somut-soyut sözcükler, anlamlı sözcükler, yansıma sözcükler, ikileme, deyim, atasözü, özdeyiş

Köprü Kurma

Sözcükte anlamın günlük hayata katkıları oldukça fazladır çünkü dilin temeli sözcüklerdir ve bu sözcüklerin ne anlama geldiğini bilmek, iletişimi etkili hâle getirir. İşte sözcükte anlam bilgisinin günlük hayattaki bazı katkıları:

- 1. Etkili ve Anlaşılır İletişim Sağlar:** İnsanlarla daha doğru ve açık bir şekilde konuşmayı sağlar. Yanlış anlaşılımları önler.
- 2. Kendini Daha İyi İfade Etmene Yardımcı Olur:** Duygu ve düşünceler, doğru sözcüklerle anlatılır. Yazılı ve sözlü anlatımda kendine güveni artırır.
- 3. Empati Kurmayı Kolaylaştırır:** Karşıdaki kişinin kullandığı sözcüklerin alt anlamlarını, mecazları anlamaya; bu kişinin ne hissettiğini daha iyi kavramaya yarar.
- 4. Okuma ve Dinleme Becerilerini Geliştirir:** Bir metni veya konuşmayı daha hızlı ve doğru anlamaya yardımcı olur. Yorumlama ve çözümleme yeteneğini geliştirir.
- 5. Kültürel ve Sosyal Bilinç Kazandırır:** Deyimler, atasözleri gibi sözcük gruplarının anlamlarını öğrenmek; bir toplumun kültürüne daha iyi uyum sağlamaya yardımcı olur.

Örnek 2

Aşağıdakilerden hangisi *Dede Korkut Hikâyeleri*'nden değildir?

- A) *Uşun Koca Oğlu Seğrek*
- B) *Dirse Han Oğlu Boğaç Han*
- C) *Satuk Buğra Han*
- D) *Begil Oğlu Emren*
- E) *Kazıcık Koca Oğlu Yiğenek*

Satuk Buğra Han bir destandır, Dede Korkut Hikâyeleri'nden değildir.

Cevap C

Bir Adım İleri

Dede Korkut Hikâyeleri'nin konusu çeşitlilik göstermektedir. Bunlardan birinci (*Dirse Han Oğlu Boğaç Han*) ve on ikinci (*İç Oğuzun Dış Oğuz'a Asi Olup Beyrek'in Öldürülmesi*) hikâyelerde Oğuzların kendi aralarındaki mücadeleler anlatılmaktadır. *Basat'ın Tepegöz'ü Öldürmesi Hikâyesi*, *Duha Koca Oğlu Deli Dumrul Hikâyesi* ve *Salur Kazan'ın Ejderhayı Öldürmesi Hikâyesi*'nde ise Oğuzların olağanüstü güçlerle olan mücadelesi ele alınmıştır. Kalan sekiz hikâyede (*Salur Kazan'ın Evinin Yağmalanması*, *Kam Püre Oğlu Bamsı Beyrek*, *Kazan Bey'in Oğlu Uruz Bey'in Esir Düşmesi*, *Kanlı Koca Oğlu Kan Turalı*, *Kazılık Koca Oğlu Yiğenek*, *Begil Oğlu Emren*, *Uşun Koca Oğlu Segrek*, *Salur Kazan'ın Tutsak Olup Oğlu Uruz'un Kurtarması*) ise Oğuzların komşuları ile olan mücadelelerini görmektediriz.

Çıkış Soru 1

XV. yüzyılın başlarında yazıya geçirilen ----, adını yaratıcısı olduğuna inanılan kişiden alır. Türklerin yaşamını tarihsel, kültürel ve toplumsal bakımdan çok iyi anlatan bu yaratılar, ---- ürünleridir. İslamiyet öncesi dönemde oluşturulan bu ürünlere, bu dinin kabulünden sonra İslami söyleyiş özellikleri de eklenmiştir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) *Dede Korkut Hikâyeleri* – sözlü edebiyat
- B) destanlar – anonim halk edebiyatı
- C) *Göktürk Yazıtları* – ilk yazılı edebiyat
- D) tasavvufi şiirler – divan edebiyatı
- E) seyahatnameler – halk edebiyatı

(2008 ÖSS)

Bu parçada verilen bilgiler Dede Korkut Hikâyeleri ile ilgilidir ve bu hikâyeler, sözlü geleneğin ürünleridir.

Cevap A

Çıkış Soru 2

Dede Korkut Hikâyeleri ile ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Hikâyelerin dili, 14 ve 15. yüzyıl konuşma Türkçesidir.
- B) Kelimelerin çoğu Türkçe kökenlidir.
- C) Manzum ve mensur anlatım iç içedir.
- D) Anlatım son derece canlı ve hareketlidir.
- E) Hikâyeler Dede Korkut tarafından kaleme alınmıştır.

(2014 LYS)

Dede Korkut Hikâyeleri'nin yazarı belli değildir, bilinmeyen biri tarafından XV. yy.da kaleme alınmıştır.

Cevap E

Örnek 3

Bayındır Han: – Kimin oğlu, kızı yoksa kara çadırdan ağırlansın. Altına kara keçe serilsin, kara koyun yahnisinden önüne getirilsin, yerse yesin yemezse kalkıp gitsin! Oğlu olanı ak çadıra, kızı olanı al çadıra oturtun. Oğlu, kızı olmayanı Ulu Tanrı da hor görmüştür. Bizde hor görürüz, herkes bilsin, dedi.

Oğuz beyleri bir bir gelip toplanmaya başladılar. Dirse Han adlı beyin oğlu ve kızı yoktu.

Söyledi:

Serin serin tan yelleri estiğinde
Sakallı boza çalan çayır kuşu öttüğünde
Sakalı uzun müezzin ezan okuduğunda
Büyük cins atlar sahibini görüp homurdandığında
Akı karalı seçilen çağda
Göğsü güzel dağlara gün vurunca
Bey yiğitlerin kahramanların birbirine kovulduğu çağda

Bu parça aşağıdaki *Dede Korkut Hikâyeleri*'nin hangisinden alınmış olabilir?

- A) *Dirse Han Oğlu Boğaç Han*
- B) *Basat'ın Tepegöz'ü Öldürmesi*
- C) *Koca Duha Oğlu Deli Dumrul*
- D) *Salur Kazan'ın Evinin Yağmalanması*
- E) *Kam Püre Oğlu Bamsı Beyrek*

Bu parça Dede Korkut Hikâyeleri'nden Dirse Han Oğlu Boğaç Han'dan alınmıştır.

Cevap A

Örnek Cevap Anahtarı

1. D 2. C 3. A

Çıkış Soru Cevap Anahtarı

1. A 2. E

Neydi damarlarımızda çoğalan, çoğalan?
Neydi bu tepenin adı?
İçimizde sadece vatan değil,
Yeryüzü kadar bir şey vardı.

Ateş mi gelirmiş, yel mi esermiş?
Akıyoruz, hayatımız nerede pek belli değil.
Kurtulmuşuz bedenden artık,
Kimse ayaklı elli değil.

- MUSTAFA KEMALLERCE -
Atılıyorduk kâfire,
Hepimizin bir yanı hilâl gibi,
Bir göz vardı üstümüzde göklerden,
Mustafa Kemal gibi!

Savaşırken yaşamak,
Anam südü kadar helâl gibi,
Ölüm hem büyüktü, hem kolaydı,
Mustafa Kemal gibi.
Atılıyorduk bir devre,
Tarihlerden süzölmüş bir hâl gibi:
Hepimiz, hepimiz,
Mustafa Kemal gibi!

Fazıl Hüsnü Dağlarca

Örnek 2

I. Çanakkale Destanı	• Kayıkçı Kul Mustafa
II. Atatürk Kurtuluş Savaşı'nda	• Nazım Hikmet
III. Kuvayimillîye Destanı	• Ceyhun Atuf Kansu
IV. Sakarya Meydan Savaşı	• Fazıl Hüsnü Dağlarca
V. Genç Osman Destanı	

Numaralanmış destanlar, sanatçılarla eşleştirildiğinde hangisi dışta kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Atatürk Kurtuluş Savaşı'nda Cahit Külebi'nindir.

Cevap B

Örnek 3

Bir şairin, toplumu etkileyen herhangi bir olayı doğal destanlara benzeterek yazması sonucu oluşan destanlardır. Yazarı belli olan, daha yakın zamanda yazılan ve olağanüstü durumlara az yer veren bir destan türüdür.

Buna göre;

- I. Kuvayimillîye Destanı (Nazım Hikmet),
- II. Kaybolmuş Cennet (Milton),
- III. İliada (Homer),
- IV. Çanakkale Şehitleri'ne (Mehmet Âkif Ersoy),
- V. İlahi Komedi (Dante)

destanlarından hangileri yapma destan değildir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

I, II, IV ve V. destanlar yapma destan, III.sü ise doğal destandır.

Cevap B

Bir Adım İleri

EFSANE

- Bir kişiyi, bir mekânı ya da tarihî bir olayı anlatır.
- Anlatılanların tarihi, çok eski dönemlere kadar gitmektedir.
- Anlatılanların kimin tarafından söylendiği belli olmadığından anonimdir.
- Bazı araştırmacılar, efsanelerin mitlerin devamı olduklarını belirtirler.
- Efsanelerin temelinde inandırıcılık vardır, olayları anlatan ve dinleyen bunların gerçek olduğuna inanır ve inandırıcılığını kaybedenlerin yaşama şansı kalmaz.
- Gerçeklerden uzaktır, olağanüstü özellikler barındırmaktadır.
- Toplumun yaşam biçimini, yaşama bakış açısını ve inanışları barındırır.
- Yöresel, bölgesel özellikler gösterir.
- Geleneklerin korunmasında toplumsal bir işlev görevi görmektedir.
- Efsanelerin kutsi yönüyle toplumda idealize edilen değerler hem korunur hem de gelecek kuşaklara aktarılır.
- Anlatılarda günlük konuşma dili kullanılır, böylelikle geniş bir halk kitlesine ulaşılmış olur.
- Herhangi bir sınırlayıcı kuralı yoktur.
- Kısa bir şekilde ağızdan ağıza aktarılır.
- Karacaoğlan Efsanesi, Ay Atam Efsanesi, Tufan Efsanesi, Albat Dağı Ejderhası, Suzan (Suzi) ve Kırk Azizler Dağı, Şah-ı Meran (Şahmeran), Pamukkale Travertenleri başlıca efsanelerdir.

1. Sultan Murad eydür gelsin göreyim
Nice kahramandır ben de bileyim
Vezirlik isterse üç tuğ vereyim
Kılıcından al kan saçtı Genç Osman

Kul Mustafa karakolda gezerken
Gülle kurşun yağmur gibi yağarken
Yıkılası Bağdat seni döğerken
Şehitlere serdar oldu Genç Osman

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Nazım birimi dördlüktür.
B) Ahenk unsurlarına önem verilmiştir.
C) Destan nazım biçimine örnektir.
D) Söyleyeni belli değildir.
E) Kahramanlık teması işlenmiştir.

2. İliada

Zeus bana zaferi verir de alırsam canını,
dile gelmez saygısızlıklar göstermem sana,
ünlü silahlarını soyar, ölünü geri veririm Akhalılara.
Sen de Akhilleus, yap benim gibi.”
Ayağı tez Akhilleus yan yan baktı, dedi ki:
“Hektor, düşmanım, antlaşmadan söz açma bana,
böyle şey olmaz insanla arslan arasında,
nasıl uyuşamazsa kurtla kuzunun gönlü,
durmadan kin beslerler birbirlerine,
bizim de dostluk yapmamız akla sığmaz,
birimiz düşüp kanıyla doyurmadan Ares’i,
o her zora dayanan savaşçıyı doyurmadan
ikimizin arasında anlaşma olmaz.

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Manzum bir eserden alınmıştır.
B) Homeros’a ait yapma bir destandır.
C) Yunanlılara ait bir destandır.
D) Mitolojik kahramanlardan yararlanılmıştır.
E) Savaş konusu ele alınmıştır.

3. ANADOLU ADI

Türk sultanı asker toplar, sefere çıkar; dağ taş, dere tepe
aşarlar. Ağustos güneşi, dudakları çatlatır, asker “Su!..”
diye kıvranmaya başlar. İşte bu sırada, ta karşiki tepeler-
den omuzunda ayran bakracı, ak saçlı bir nine görünür.
Yanık dudakların tek umudu bu ihtiyar anada... Kadın,
buradaki taş oluğun başına gelir, ayranını döker. Askerler
oluğun başına üşüşürler. Manga manga, bölük bölük elle-
rindeki bakır mataraları doldururlar.

“Doldur oğlum!”

“Dolu ana...”

“Doldur yiğitlerim!”

“Ana dolu...”

İhtiyar anne “Doldur!” dedikçe askerler “Ana dolu!” diyerek
buz gibi ayranla bağırılarını serinletirler. Öyle ki bir bakraç
ayran, koca bir ordunun susuzluğunu giderir. O günlerde
“Belde-Rum” olan bu kutsal toprakların adı da “Anadolu”
olur.

101 Türk Efsanesi

Bu metnin ait olduğu türle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Anlatılanların tarihi, çok eski dönemlere kadar gitmektedir.
B) Anlatılanların kimin tarafından söylendiği belli olmadığından anonimdir.
C) Dinî motifler ve tarihten izlere çokça rastlanır.
D) Genellikle konuşma diliyle aktarılmışlardır.
E) Çeşitli aşamalardan geçerek oluşur.

4. I. *Odyseia* (Homeros)
II. *Kaybolmuş Cennet* (Milton)
III. *Kurtarılmış Kudüs* (Tasso)
IV. *Çılgın Orlando* (Ariosto)
V. *İlahi Komedi* (Dante)

Numaralanmış destanlardan hangisi yapma destan değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Cevap Anahtarı

1. D 2. B 3. E 4. A

1. I. Savaş ve kahramanlık konularını işleyen mesnevi – *İskendername*
 II. Beşerî aşk hikâyelerini konu alan mesnevi – *Hüsn ü Aşk*
 III. Dinî ve tasavvufî konulu mesnevi – *Vesiletü'n-Necat*
 IV. Ahlakî konulu didaktik mesnevi – *Hayrabad*
 V. Mizahi ya da eleştirel mesnevi – *Harnâme*

Numaralanmış mesnevi konularından hangisi eserle uyuşmamaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2.

<i>Şehname</i> , kahramanlık konulu mesnevidir.	Dibace, mesnevinin bitiş bölümüdür.
Yusuf Has Hacıp, ilk mesneviyi yazmıştır.	<i>Harnâme</i> , alegorik bir mesnevidir.

Tabloda doğru cümleler maviye boyandığında tablonun son hâli aşağıdakilerden hangisi olur?

A)

B)

C)

D)

E)

3.

Yazar	Yüzyıl	Eser
I	14. yy.	<i>Garipname</i>
Süleyman Çelebi	II	<i>Vesiletü'n-Necat</i>
Nabi	16. yy.	III

Bu tabloda numaralanmış yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

	I	II	III
A)	Ahmedi	15. yy.	<i>Hüsn ü Aşk</i>
B)	Hoca Dehhani	14. yy.	<i>Harnâme</i>
C)	Âşık Paşa	15. yy.	<i>Hayriyye</i>
D)	Nesimi	16. yy.	<i>Hüsrev ü Şirin</i>
E)	Ahmet Paşa	16. yy.	<i>Mantıku't-Tayr</i>

4.

- I. Meğer bir gün ki âteş-i pâre-i Necd
 Şerer pervanesi Mecnûn-ı pür vecd
 II. Siyeh-mest-i şarâb-ı hayret olmuş
 Kararmış gözleri Leylî'yle dolmuş
 III. Dolaşdurmış perîşân seyr-i râha
 Tutulmuş kendüsi çün dâm-ı mâha
 IV. Dönüp ol şu'le-i cevvalé-i gam
 Yanup durmakda olmuş şem'a hemdem

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Uyak düzeni, "aa bb cc dd" biçimindedir.
 B) Aruzun kısa kalıbıyla yazılmıştır.
 C) I. beyitte zengin uyak vardır.
 D) Ağır bir dile yer verilmiştir.
 E) Mahlas söz konusudur.

Cevap Anahtarı

1. B 2. D 3. C 4. E

Sözlü Edebiyat

Koşuk

- Başta aşk, doğa güzelliği, kahramanlık gibi konular olmak üzere birçok konuda söylenmiştir.
- Bu şiirler, "sığır" ve "şölen" adı verilen törenlerde "kopuz" eşliğinde söylenmiştir.
- Törenlerde bu şiirler; "şaman, kam, baksı ve ozan" adı verilen din adamları tarafından söylenmiştir.
- Başka kültürlerin etkisi görülmediğinden koşukların dili yalın ve ulusaldır.
- Genellikle hece ölçüsünün 7, 8 ve 11'li kalıplarıyla oluşturulmuştur.
- Uyak düzeni; aaab (abab, abcb), cccb, dddb... biçimindedir.
- Genellikle yarım uyak kullanılmıştır.

Anonim Halk Edebiyatı

Sagu

- "Yuğ" adı verilen törenlerde ölen kişinin arkasından duyulan üzüntüler konu olarak işlenmiştir, duyulan üzüntünün yanı sıra kişinin yiğitliği ve fazileti de dile getirilmiştir.
- İslamiyet etkisi altındaki halk edebiyatında "ağıt", divan edebiyatında "mersiye", bu türü karşılamıştır.
- Diğer özellikler koşuk ile aynıdır.

Türkü

- Her konuda türkü yazılabilir: aşk, ayrılık, ölüm, doğa...
- Türküler, bent ve kavuştak olmak üzere iki bölümden oluşmuştur.
- Türküler; hece ölçüsünün 7, 8 ve 11'li kalıplarıyla söylenmiştir.
- Türkülerin son dizesindeki kavuştak bölümü, her dördlük sonunda aynen tekrar edilmiştir.
- Asıl söylenmek istenen, bent bölümündedir.
- Genellikle "aaa bb ccc bb" biçiminde uyaklanmıştır.
- Türkülerin kendilerine özgü ezgileri vardır.
- Türküler anonim olmasına rağmen bazı türkülerin söyleyeni bellidir.

Mâni

- Genellikle bir dördlükten oluşmuş ve 7'li hece ölçüsü kullanılmıştır.
- Uyak düzeni "aaxa" şeklindedir.
- Mâninin birinci ve ikinci dizeleri, doldurmaz; asıl söylenmek istenen, son iki dizededir.
- Mânilerde konu sınırı yoktur; genelde aşk, toplum olayları, ölüm, iyilikler, özlem, evlat sevgisi vb. konuları işlenir.
- Mâniler, divan edebiyatındaki "tuyuğ"un kaynağıdır.
- Düz, cinaslı, kesik, yedekli (artık) mâni gibi çeşitleri vardır.

Masal

- Anlatılan olayların gerçek olduğu yönünde inandırma kaygısı yoktur.
- Olayların gerçekleştiği yerler; "Kaf Dağı'nın ardındaki ülke, padişahlar ülkesi" gibi belirsiz yerlerden oluşmaktadır.
- Zaman kavramı da mekân gibi belirsizdir. Olayların geçmiş zamanda gerçekleşmiştir ve zamanla ilgili olarak "evvel zaman içinde, kabul saman içinde" gibi ifadeler kullanılmıştır.
- Olayların anlatımında daha çok duyulan geçmiş zaman kipi olan "-miş" ya da geniş zaman kipi "-r" kullanılmıştır.
- Anlatılardaki kahramanlar genellikle insanlardan oluşsa da cin, peri, dev, cadı gibi olağanüstü özellikler barındıran insan dışı kişiler de yer almaktadır.
- Her insanı ilgilendiren iyilik-kötülük, doğruluk-haksızlık, güzellik-çirkinlik ve yardımseverlik gibi evrensel konular işlenmiştir.
- Millî ve dinî motiflere pek rastlanmaz.
- Amaç; insanlara ve özellikle de çocuklara ders vermek, öğüt vermektir.
- Genellikle mutlu bir sonla biter ve iyiler her zaman kazanır.
- Olaylar; döşeme, serim, düğüm, çözüm ve dilek olmak üzere beş farklı bölümde dinleyiciye aktarılır.

KELİMELERİN RİTMİ ÖZET

Divan Edebiyatı Nazım Biçimleri ve Türleri

Nazım Biçimleri

Nazım Türleri

Mersiye, methiye, hicviye, tevhit, münacat, naat, mevlit...

Saf Şiir

Özellikleri	Temsilcileri
- Şiir, her şeyin üstündedir. - Şiir, soylu bir sanattır. - En değerli şey dizedir. - Şiir imgesel olmalıdır. - Şiir, ideolojinin esiri olamaz. - Şiir, emek işidir. "Sanat için sanat" anlayışı benimsenmiştir. - Amaç, iyi ve güzel yazmaktır.	Ahmet Haşım Yahya Kemal Beyatlı Ahmet Hamdi Tanpınar Cahit Sıtkı Tarancı Ahmet Muhip Dıranas Necip Fazıl Kısakürek Asaf Halet Çelebi Ziya Osman Saba

Sohbetin Özellikleri

- Konular genellikle güncel olaylardan seçilir.
- Ele alınan güncel konular hakkında yazar, kendi kişisel düşüncelerini ifade eder.
- Yazar, konuyu okurla konuşuyormuş havası içinde ele aldığından oldukça samimi bir üslup söz konusudur.
- Sohbette düşüncelerin kanıtlanması yoluna gidilmez.
- Yazar, soru-cevaplarla anlatıma içtenlik katar.
- Bu türde yazılan metinler, fazla uzun olmamakla birlikte genelde gazete ve dergilerde yayımlanır.

- Yazar nüktelerle okuyucuyu düşündürme gayreti içerisindedir.
- Bu türdeki yazılara eskiden "musahabe" denmiştir.

Önemli Yazarlar ve Eserleri

Ahmet Rasim: *Ramazan Sohbetleri*

Şevket Rado: *Eşref Saat, Aile Sohbetleri*

Suut Kemal Yetkin: *Edebiyat Söyleşileri*

Nurullah Ataç: *Karalama Defteri, Söyleşiler*

Melih Cevdet Anday: *Dilimiz Üzerine Konuşmalar*

Zamir (Adıl)

Sözcük Biçimindeki Zamirler

- Kişî Zamiri:** "ben, sen, o, biz, siz, onlar, kendi"
- İşaret Zamiri:** "bu, şu, o, ora, bura, şura, diğeri, öbürü, böylesi, öylesiyle..."
- Belgisiz Zamir:** "bazısı, birkaçı, birazı, başkası, herkes, şey, kimse, kimi, çoğu, hepsi..."
- Soru Zamiri:** "neyi, nereye, hangisi, kimin, kaç, ne kadar, nedir, nereden, hangileri..."

Ek Biçimindeki Zamirler

- İyelik Zamirleri:** "kitab-ım, kitab-ın, kitab-ı, kitab-ımız, kitab-ınız, kitap-ları"
- İlgi Zamiri "-ki":** odanınki (camı), sınıfınki (panosu)

Ünlem

1. Asıl Ünlemler

Seslenme Ünlemleri: hey, ey, hişt, ayol, haydi...

Duygu Ünlemleri: vah, tüh, ay, ah, oh, oy, eyvah...

2. Ünlem Gibi Kullanılan Sözcükler

Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir, **iler!**

3. Yansıma Ünlemleri

Tak tak, pat pat, küt küt, pat küt, hav hav, miyav, çüş, deh, hoşt...

Konularına Göre Halk Hikâyeleri:

Aşk Hikâyeleri: Kerem ile Aslı, Arzu ile Kanber, Tahir ile Zühre, Ercişli Emrah ile Selvihan...

Dinî Temalı Kahramanlık Hikâyeleri: Danişment Gazi ile ilgili hikâyeler, Hayber Kalesi, Van Kalesi, Hz. Ali ile ilgili hikâyeler...

Destani Halk Hikâyeleri: Dede Korkut Hikâyeleri ve Köroğlu Hikâyesi

Mesnevi

Mesnevinin Özellikleri

- Her beyit kendi arasında uyaklıdır, "aa / bb / cc / dd..." uyak düzenindedir.
- Divan şiirinin en uzun nazım biçimidir.
- Hikâye ve romanın işlevini görür.
- Aruzun kısa kalıplarıyla yazılır.
- Aşk, tasavvuf, kahramanlık, savaş gibi konuları işler.
- Beyitler arasında anlamca bir bütünlük vardır.
- Bir şairin beş mesneviden oluşan eserler bütününe "hamse" denir.
- Edebiyatımızda Ali Şir Nevai, Taşlıcalı Yahya, Nevzade Atayi hamse sahibi şairlerdir.
- Edebiyatımızda ilk mesnevi Yusuf Has Hacıp'in *Kutadgu Bilig* adlı eseridir. Eser, aruzun kullanıldığı ilk edebî türdür.

Önemli Mesneviler

Yunus Emre – *Risaletü'n-Nushiyye*

Mevlâna – *Mesnevi*

Ahmedi – *İskendername, Cemşid u Hurşid*

Âşık Paşa – *Garipname*

Gülşehri – *Mantıku't-Tayr*

Şeyhi – *Harname, Hüsrev ü Şirin*

Süleyman Çelebi – *Mevlid (Vesûletü'n-Necat)*

Fuzuli – *Leyla ile Mecnun, Beng ü Bade*

Nabi – *Hayrabat, Hayriyye*

Şeyh Galip – *Hüsn ü Aşk*

Fabl

- İnsanlar arasında cereyan eden olayları hayvanlar, bitkiler ya da cansız varlıklar arasında geçiyormuş gibi göstererek bu yolla insanlara ahlak ve ibret dersi vermek ya da bir düşünceye güç kazandırmak isteyen bir çeşit masaldır.

- Fablların kahramanları genellikle hayvanlardır.
- Bu bakımdan bu tür metinler, genellikle teşhis ve intak sanatları üzerine kurulur.
- Fabllar, manzum (şiir) veya nesir (düzyazı) biçiminde yazılabilir.
- Fabl türündeki metinlerin sonunda her zaman bir ahlak dersi verilir. Bu türdeki ders veya mesajlar, kısa ve açık olarak sunulur.
- Bu mesaj, anlatılan hikâyenin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkar ve bir atasözü veya özdeyiş biçiminde açıkça ifade edilir.
- Fabllarda zaman ve yer genellikle belirsizdir.
- Fabllarda verilen mesajlar evrensel doğru ve değerler (adalet, dostluk, doğruluk, bağışlamak, cömertlik, alçak gönüllülük, kanaat, sadakat, kendini bilme...) üzerine kurulur.
- Bu türün dünya edebiyatında ilk yazarları; Beydeba, Ezop ve La Fontaine'dir. Türk edebiyatında ise Ahmet Mithat Efendi ve Şinasi'dir.
- Dünya edebiyatında ilk ve önemli fabllar, Hint yazar Beydeba'ya aittir. Beydeba'nın fablları *Kelile ve Dimne* adlı bir eserde toplanmıştır.
- Türkçedeki ilk fabl örneği, Şeyhi'nin *Harname*'sidir.

Zarf (Belirteç)

1. Zaman Zarfları (Ne zaman?)

Yarın **akşam** seni de aramızda görmek isteriz.

Bu **hafta sonu** neredeydin?

2. Yer-Yön Zarfı (Nereye?)

Çocuğa "Çabuk **içeri** gir!" diye seslendi.

Biraz **geri** gider misin, arkada yer var.

3. Soru Zarfı

Bana **neden** anlayış göstermiyorsun?

Kaçta gelecekmiş, biliyor musun?

4. Azlık-Çokluk Zarfı (Ne kadar?)

Bugün bilgisayarda **epeyce** çalıştım.

Sınıfın **en** çalışkanı bendim. (üstünlük)

5. Durum Zarfı (Nasıl?)

Yemeğini **sindire sindire** yer.

Buradan deniz, **masmavi** görünüyor.

6. Gösterme Zarfı

İşte o da karşı caddede göründü.

NESİLLERİN MİRASI ÖZET

Dede Korkut Hikâyeleri

- Bu destansı eser, birbirinden bağımsız görünen 13 hikâye ve bir ön sözden oluşmaktadır.
- Hem olağanüstü hem de gerçek olaylar iç içe olduğundan eser, destan ve halk hikâyesi özelliği göstermektedir.
- Eserin yarısı manzum, diğer yarısı da nesir bir şekilde yazılmıştır; bu özelliği eserin halk hikâyesine yaklaşan tarafı olarak değerlendirilir.
- Hikâyeler incelendiğinde Türklerin İslamiyet'in kabulünün öncesi ve sonrasındaki özellikleri ile yaşayışları bir arada anlatıldığı görülmektedir.
- Eser nesir olarak oluşturulsa da kahramanların sözleri, düşünceleri ve duyguları nazım olarak yazılmıştır.
- Bu eser, anonimdir yani Türk milletinin ortak bir eseri olarak ortaya çıkmıştır; bu nedenle Türklerin millî yaşamlarını, kültürünü, zenginliklerini ve duygularını yansıtmaktadır.
- Eserin başka bir değerli tarafı ise o dönem eserlerinden farklı olarak güçlü bir Türkçe ile oluşturulmuş olmasıdır.
- Eserde Oğuzların yaşamları yer almaktadır.
- Destanlarda olduğu gibi üç safhadan geçmiş ve eserde anlatılanlar bilinmeyen biri tarafından 15. yüzyılın sonlarına doğru yazıya geçirilmiştir.
- Kahramanlık, aşk ve boylar arasındaki savaşlar sıklıkla işlenen konulardır.

Servetifünun Romanı

- Türk edebiyatında Batı tekniğine uygun ilk ürünler bu dönemde verilmiştir.
- Servetifünun romanında realizm akımının etkisi vardır.
- Realizm akımının etkisiyle güçlü bir ruhsal ve özellikle gerçekçi mekân betimlemeleri, romanların en belirgin özelliklerindendir.
- Bu dönem sanatçılarının içe kapanık ve karamsarlık içinde olmalarından dolayı eserlerde "hayal kırıklığı, gerçeklerden kaçış" teması oldukça çok işlenmiştir.
- Kahramanlar, seçkin ve aydın kişilerden daha çok seçilmiştir; bununla birlikte eserlerde geniş bir kişi kadrosu yerine sadece olayların çevresinde yer alan kişiler yer almaktadır.
- Dönem sanatçıları, biraz da baskıdan kaynaklı bireysel konuları ele almışlardır.

- Servetifünun sanatçılarının ağır bir dil benimsemeleri nedeniyle bu dönem romanlarında oldukça ağır ve süslü bir dil kullanılmıştır, bu dönem romanları daha sonraki yıllarda yazarları tarafından sadeleştirilmiştir.
- Bu dönem romanlarında İstanbul, mekân olarak daha çok seçilmiştir; olayların geçtiği mekânlar, detaylı ve gerçekçi bir şekilde uzunca betimlenmiştir.
- Eserlerdeki kahramanların ruhsal betimlemeleri oldukça derin bir şekilde yapılmıştır.

Halit Ziya Uşaklıgil: *Nemide, Bir Ölünün Defteri, Ferdi ve Şürekası, Mai ve Siyah, Aşk-ı Memnu, Kırık Hayatlar, Sefile*

Mehmet Rauf: *Eylül, Ferda-i Garam, Karanfil ve Yasemin, Genç Kız kalbi, Son Yıldız*

Tanzimat Şiiri (I ve II. Dönem)

- I. Dönem'de şairler, klasisizm ve romantizm; II. Dönem sanatçıları ise realizm ve romantizmin etkisinde kalmışlardır.
- I. Dönem şairleri, "toplum için sanat" anlayışını; II. Dönem şairleri ise "sanat için sanat" anlayışını benimsemişlerdir.
- I. Dönem şairleri "vatan, millet, adalet" gibi konuları ele alırken II. Dönem'dekiler "aşk, doğa, ölüm" gibi konuları ele almışlardır.
- I. Dönem şairleri, dilde yalınlaşmayı amaçlamış ancak bunda başarılı olamamışlardır; II. Dönem şairleri ise ağır olan bu dili daha da ağırlaştırmışlardır.
- İki dönemin şairleri de şiirde parça güzelliğini bırakıp bütün güzelliğine ve konu birliğine önem vermiştir.
- Aruz ölçüsü kullanılmaya devam edilirken az da olsa hece ölçüsü kullanılmıştır.
- Gazel, kaside, terkibent gibi eski nazım şekilleri kullanılmaya devam etmiştir. Özellikle ikinci dönem sanatçıları yeni nazım şekilleriyle şiir yazmada başarılı olmuşlardır.

I. Dönem:

Şinasi (*Tercüme-i Manzume, Müntebahat-ı Eşar*), Ziya Paşa (*Eşar-ı Ziya, Terkihibent*), Namık Kemal (*Hürriyet Kaside, Vaveyla, Vatan Şiiri*)

II. Dönem:

R. Mahmut Ekrem (*Nağme-i Seher, Yedigâr-ı Şebab, Zemzeme, Nijad Ekrem*), A. Hamit Tarhan (*Sahra, Validem, Hacle, Ölü, Garam*), Muallim Naci (*Köylü Kızların Şarkısı, Ateşpare, Şerare, Füzuran*)

Yazılı Sınav - 3

1. Aşağıdaki cümlelerde yer alan bilgilerin “doğru” ve “yanlış” değerlendirmelerini “✓” işareti ile gösteriniz.

	CÜMLELER	D	Y
I.	Sözlü Dönem’de ürünler, yabancı etkilerden uzak söylenmiştir.	✓	
II.	“Koşuk, sav, sagu” gibi ürünler, ilk defa karşımıza <i>Kutadgu Bilig</i> ’de çıkmıştır.		✓
III.	Sözlü Dönem ürünleri; şölen, sığır ve yuğ törenlerinde söylenmiştir.	✓	
IV.	Sözlü Dönem’de genellikle zengin ve cinaslı uyak kullanılmıştır.		✓
V.	Koşuğun uyak düzeni “aaab cccb...” biçimindedir.	✓	

2. Ormanda yetişen adam azgını
Çarşıda pazarda insan beğenmez
Medreseden kaçan softa bozgunu
Selam vermek için kesan beğenmez

Aşağıdaki tabloyu bu dizelere göre doldurunuz.

Nazım biçimi	Nazım türü	Nazım birimi	Ölçüsü	Söz sanatı
<i>Koşma</i>	<i>Taşlama</i>	<i>Dörtlük</i>	<i>11’li hece ölçüsü</i>	<i>Tezat</i>

3. Kışlanın ardında üç ağaç incir
Kolumda kelepçe, boynumda zencir
Zencirin yerleri ne yaman sancır

Eli Yemen’dir, gülü çemendir
Giden gelmiyor, acep nedendir
Kışlanın önünde redif sesi
Sorun, görün çantasında nesi var
Bir çift kundurası, bir de fesi var
Ano Yemen’dir, güllü çemendir,
Giden gelmiyor, acep nedendir?

Bu dizelerin alındığı nazım biçimine türkü diyebilme-
miz için üç (3) neden söyleyiniz.

- *Bent ve kavuştak bölümlerinden oluşmuştur.*
- *“aaa bb” biçiminde uyaklanmıştır.*
- *11’li hece ölçüsüyle söylenmiştir.*
- *Asıl söylenmek istenen bent bölümünde verilmiştir.*
- *Yalın bir dil kullanılmıştır.*

4. Aşağıdaki tabloda yer alan dörtlüklerin nazım biçimle-
rini ya da türlerini altına yazınız.

Alın yazmalı gelin
Burnu hızlı gelin
Duvaklanmış gidiyor
Sarı çizmeli gelin

Nazım Biçimi: Mânî

Genç Osman dediğin bir küçük aslan
Bağdat’ın içine girilmez yastan
Her ana doğurmaz böyle bir aslan
Allah Allah deyip geçer Genç Osman

Nazım Biçimi: Destan - koçaklama

Ger aslım sorarsan ben bir niyazım
Sabır ilmi derler yerden gelirim
Ve katre idim şimdi han oldum
Arştaki kandilden nurdan gelirim

Nazım Türü: Devriye

İlkbaharda her çiçekler bezeri
Sonbaharda döker yaprak gazeli
Kardeşim şehit olmuş nerde mezarı
Felek beni taş a çaldı neyleyim

Nazım Türü: Ağıt - koşma

Yazılı Sınav - 3

1. Aşağıdaki cümlelerin yanındaki boşlukları uygun sözcüklerle doldurunuz.

Kasidenin betimleme yapılan ve asıl konuyla ilgisi olmayan bölümüdür.	nesib teşbib
Kasidede şairin mahlasının geçtiği beytin adıdır.	taç beyit
Divan şairlerinin şiirlerini topladıkları kitaba denir.	divan
Uzun manzum hikâyelerin yazılmasında kullanılan nazım biçimidir.	mesnevi
Tek dördlükten oluşan ve 24 özel kalıbı olan nazım biçimidir.	rubai

2. Aşağıdaki yargılar doğru ise yanına “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

Ramazan Sohbetleri adlı eser, sohbet türünde yazılmıştır.	D
Övgü temalı şiir yazmak isteyen şair, mesneviyi kullanmalıdır.	Y
Tercüibentteki her bent gazelin uyak düzeniyle oluşturulur.	D
Piyale, Göl Saatleri adlı eserler, Yahya Kemal Beyatlı'ya aittir.	Y
Tevfik Fikret, saf şiir anlayışıyla şiir yazmıştır.	Y
Saf şiirin amacı, iyi güzel şiir yazmaktır.	D
Kıta ve müstezat, bentlerdem oluşan nazım biçimleridir.	Y
“Başkası, biri, çoğu, şey, kimse” işaret zamirlerindendir.	Y
“Alma mazlumun ahını, çıkar aheste aheste.” cümlesinde ünlem vardır.	Y
“Şofben” sözcüğünün doğru yazımı böyledir.	D

3 ve 4. soruları aşağıdaki dördlüğe göre cevaplayınız.

Kapladup gül-penbe şâlı ferve-i semmûruna
Ol siyeh zülfü döküp ol sîne-i billûruna
İtr-ı şâhîler sürüp ol gerden-i kâfûruna
Lyddır çık nâz ile seyrâna kurbân olduğum

Sen açıl gül gibi zâr ile hezâr olsun Nedim
Bend bend olsun hâm-ı zülfün şikâr olsun Nedim
Sen salın cânâ yolunda hâksâr olsun Nedim
Lyddır çık naz ile seyrana kurban olduğum

3. Bu dizelerin alındığı nazım biçimi nedir? Bu dizeler kime ait olabilir, yine II. dördlük alındığı biçimin hangi dördlüğüdür, açıklayınız.

Bu dizeler, şarkı nazım biçiminden alınmıştır. II. dördlükteki mahlas-
tan da anlaşılacağı gibi bu dördlük Nedim'e aittir. Ayrıca mahlas son
dördlükte bulunur yani bu dördlük alındığı şarkının son dördlüğüdür.

4. Bu dördlüğün temasını, uyaklarını, uyak düzenini, redifi ve ölçüsünü yazınız.

Teması:	Aşk
Uyağı:	"-ûr" ve "-âr"lerde zengin uyak vardır.
Uyak düzeni:	"aaab" düz uyak
Redifi:	"-una" ve "olsun Nedim"
Ölçüsü:	aruz ölçüsü

5. Meni cândan usandırdı cefâdan yâr usanmaz mı

Felekler yandı âhumdan murâdum şem'i yanmaz mı

Bu dizelerdeki söz sanatlarını bulup nasıl yapıldıklarını açıklayınız.

Sevgilinin cefa çektirmekten usanıp usanmayacağını ve dileklerinin
mumunun yanıp yanmayacağını bildiği hâlde bilmezlikten geldiği
için tecahülârif sanatı yapılmıştır. Bu sanatı yaparken de istifham
sanatından yararlanılmıştır.

Ayrıca ahından gökyüzünün yanmasında ise mübalağa sanatı var-
dır. Yine gökyüzünün kızılığını ahına bağladığı için de hüsnüalil sa-
natına başvurulmuştur.